

Handläggare
Caroline Teir
Telefon: 08-50802622
Halima Maronsi
Telefon: 08-50802018**Till**
Järva stadsdelsnämnd
2025-08-28**Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU
2025:48)**

Svar på remiss från kommunstyrelsen, diarienummer KS
2025/719

Förvaltningens förslag till beslut

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Förvaltningen har mottagit en remiss från Kommunstyrelsen avseende delbetänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48). Utredningen innefattar underlag till en nationell strategi samt en ny lag som syftar till att stärka Sveriges smittskyddslagstiftning och beredskap inför framtida pandemier.

Förvaltningen välkomnar åtgärder som möjliggör ett mer skyndsamt agerande och att åtgärderna så långt det är möjligt ska bygga på frivillighet.

Utifrån Järvas demografi och de behov som finns hos stadsdelsområdets invånare ser förvaltningen särskilt positivt på att utredningen tar fasta på vikten av att information om smittspridning och vaccination behöver språk- och tillgänglighetsanpassas för att i högre grad inkludera olika grupper och individer i befolkningen. Järva har en jämförelsevis ung befolkning och förvaltningen ser positivt på att barns bästa så långt det är möjligt ska vara utgångspunkt i avvägningen mellan å ena sidan samhällsriktade smittskyddsåtgärder och å andra sidan faran för människors liv samt hälsa, särskilt med avseende på möjligheter till motion och en aktiv fritid.

Förvaltningen ser även positivt på att storskalig testning vid smittspridning ska möjliggöras för vård- och omsorgstagare i kommunala verksamheter eftersom det möjliggör att snabbt kunna få en aktuell lägesbild och anpassa verksamheten till rådande situation.

Förvaltningen ställer sig sammantaget positiv till förslagen i utredningen och den nya lagen men har vissa förbehåll avseende vilka kostnader som kan komma att uppstå.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av delbetänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) till Järva stadsdelsnämnd att besvara senast den 20 juni 2025. Remissen inkom till nämnden den 14 maj 2025. Eftersom svarstid är kort har stadsdelsnämnden ombetts inkomma med ett kontorsyttrande inför hantering i nämnden. Förutom Järva stadsdelsnämnd har Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Miljö - och hälsoskyddsnämnden, Servicenämnden, Socialnämnden, Stadsledningskontoret, Södermalms stadsdelsnämnd och Äldrenämnden remitterats ärendet.

Ärendet

Regeringen beslutade den 29 maj 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av regleringen av smittskydd för att skapa förutsättningar för en bättre anpassning till situationer med omfattande smittspridning. Det övergripande syftet var att stärka den samlade beredskapen inför framtida pandemier. Den 4 september samma år förordnades professorn och överläkaren Jan Albert som särskild utredare.

Delbetänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) överlämnades från utredaren i april 2025 till statsrådet och chefen för Socialdepartementet Jakob Forssmed. I januari 2026 förväntas utredningen redovisa sitt slutbetänkande.

Delbetänkandet lägger fram underlag till en nationell strategi för hantering och beredskap vid smittspridning och pandemier. En övergripande målsättning ska vara att skydda människors liv och hälsa genom begränsad smittspridning avvägt mot att samtidigt begränsa andra negativa konsekvenser för individ och samhälle. Individens frivillighet ska värnas och samhället ska hållas så öppet som möjligt.

Den nationella strategin innebär att beredskapen ska inriktas på att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och förutsättningar för beslutsfattande. Riskgrupper ska skyddas från allvarlig sjukdom. Övningar ska genomföras. Beredskapen för laboratorier ska stärkas likväl som för vaccin och antimikrobiella läkemedel. Forskning som bidrar till en god beredskap ska initieras. Nationell dataförsörjning för övervakning och forskning vid pandemier ska säkerställas.

Utredningen lyfter att beredskapen bör omfatta ansvar att se till att vård- och omsorgstagare i kommunala verksamheter får möjlighet till storskalig testning och smittspårning. Det handlar ofta om sköra grupper som sannolikt löper stor risk för att drabbas hårt av ett nytt eller okänt smittämne.

Utredningen lägger även fram förslag på en ny lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder. Den ska utgöra ett komplement till smittskyddslagen och föreslås träda i kraft den 1 september 2026. Lagen ska öka regeringens befogenheter att agera skyndsamt och vidta samhällsinriktade åtgärder för att minska smittspridning. Det kan handla om hur många individer som får vistas samtidigt i en viss verksamhet eller sammankomst eller att ett visst avstånd ska upprätthållas mellan personer ur allmänheten.

Den föreslagna lagen ger bemyndigande till bland annat kommuner att meddela tidsbegränsade föreskrifter om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder. Det innebär att kommuner, genom delegation från regeringen, kan meddela förbud för befolkningen att visats på särskilda platser, t.ex. enskilda badplatser och parkytor om det finns risk för spridning av den samhällsfarliga sjukdomen. Information om förbud att vistas på platsen ska tillgängliggöras för allmänheten. Innan kommunen meddelar föreskrifter ska Folkhälsomyndigheten få tillfälle att yttra sig över de planerade åtgärderna.

Kostnader för kommunerna kommer enligt utredningen uppstå först i det fall som bemyndigandena brukas. Lagförslaget föranleder därför ingen finansiering till kommunerna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom den administrativa avdelningen i samarbete med avdelningen äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Jämställdhetsanalys- och barnrättighetsanalys

Enligt utredningen kan ett flertal av förslagen bidra till mer jämställd och jämlik hälsa. Utredningens direktiv lyfter att erfarenheterna från covid 19-pandemin visade att både pandemin i sig själv och samhällets hantering samt åtgärder drabbade olika grupper i olika utsträckning och på olika sätt. Följande två prioriteringar kan enligt utredningen bidra till en ökad jämlikhet.

- Tillgång till vaccin och smittskyddsinformation.

Utredningen betonar vikten av att anpassa kommunikationen för att bättre nå ut till enskilda och grupper som av olika skäl har svårt att ta del av befintlig information i syfte att skydda sig själva och andra mot smitta. Informationen ska vara tydlig, inkluderande och

lättillgänglig och den kan behöva språk- eller tillgänglighetsanpassas utifrån de målgrupper som behöver nås.

- Skydd av riskgrupper

Utredningen lyfter vikten av att kommunernas vård- och omsorgsverksamheter får tillgång till testning inför och under en omfattande smittspridning. Patienter och omsorgstagare drabbades hårt under covid 19-pandemin och vård- och omsorgspersonal fick hantera följderna av smittspridningen inom verksamheterna. Betänkandet betonar att det smittförebyggande arbetet behöver genomföras löpande. Utredningen ser med oro på att följsamheten till basala vårdhygienkrav och rutiner har minskat inom äldreomsorgen efter covid 19-pandemin. Ett långsiktigt arbete med att stärka beredskapen för att skydda riskgrupper inför en omfattande smittspridning är nödvändigt. Riskgrupperna innefattade vid covid 19-pandemin främst de allra äldsta och sköraste personerna i samhället, personer med underliggande sjukdomar och individer med nedsatt immunförsvar. Andra tänkbara riskgrupper för allvarlig sjukdom vid smittspridning innefattar spädbarn, barn och unga eller gravida.

Utredningen hänvisar även till FN:s konvention om barnets rättigheter och lyfter fram vikten av att generellt ta hänsyn till barns bästa vid avvägning mellan å ena sidan samhällsriktade smittskyddsåtgärder och å andra sidan faran för människors liv samt hälsa. Det avser speciellt verksamheter, sammankomster och tillställningar som riktar sig till barn. Möjligheten till motion och idrott och en aktiv fritid är viktigt för folkhälsan, och särskilt viktig för barn. Åtgärderna bör utgå från vad barnets bästa kräver.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att erfarenheter från covid 19-pandemin ligger till grund för såväl underlag till nationell strategi som förslag på ny lagstiftning och att utredningen tar fasta på att individens frihet ska värnas. Eget ansvar och frivillighet är så långt det är möjligt att föredra framför tvångsåtgärder. Förvaltningen välkomnar förslag på prioriteringar och åtgärder som ska möjliggöra ett mer skyndsamt agerande för att minska smittspridning av samhällsfarliga sjukdomar.

Järva stadsdelsområde har en mångkulturell befolkning som talar ett stort antal språk varav vissa har begränsad tillgång till det svenska språket. Det finns även många invånare med olika stödbehov. Förvaltningen ser positivt på att utredningen lyfter fram och betonar vikten av att informationen om smittspridning och vaccination behöver målgruppsanpassas för att i högre grad inkludera olika grupper och individer i befolkningen.

Inom Järva stadsdelsområde är befolkningen jämförelsevis ung. Det finns ett stort utbud av fritidsaktiviteter för barn och unga som bedrivs i ideell, privat och offentlig regi. Förvaltningen välkomnar att utredningen tar fasta på bestämmelserna i barnkonventionen och betonar vikten av att så långt det är möjligt värna öppethållande av motion- och fritidsaktiviteter för i synnerhet barn.

Förvaltningen välkomnar att storskalig testning och smittspridning ska möjliggöras för vård- och omsorgstagare i kommunala verksamheter. Det ger verksamheterna möjlighet till ett mer proaktivt arbete och att kunna ställa om och snabbare anpassa sina arbetssätt till rådande situation.

Förvaltningen ser positivt på att en ny lag samlar de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna för att den dels tydliggör respektive aktörs ansvarsområde och dels ger aktörerna fler verktyg att agera förebyggande inför och vid utbrott av samhällsfarliga sjukdomar.

Utredningens bedömning är att kostnader för kommunerna uppstår först när bemyndiganden till kommunerna brukas och att det därför inte föranleder något finansieringsbehov. Förvaltningen delar bedömningen men vill lyfta fram att flera förslag i utredningen kan komma att driva kostnader för kommunerna. Detta avser till exempel lokala konsekvenser av nationella smittskyddsåtgärder och kommunernas utökade ansvar för anpassad information till allmänheten. Därför finns behov av att genom potentiella scenarion och med erfarenhet från covid 19-pandemin analysera kommunernas behov av resurser inför framtida pandemier samt att tydliggöra gränserna för vilka kostnader som hanteras på statlig respektive kommunal nivå.

Sammantaget stödjer förvaltningen förslagen i utredningen och den nya lagen men har vissa förbehåll avseende vilka kostnader som kan komma att uppstå. Förvaltningen föreslår att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Följebrev Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

2. Remiss Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) Volym 1
3. Remiss Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) Volym 2

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2025-06-19
Jonas Eliasson, Avdelningschef	2025-06-19